

MOSES

Scu

E IIS QVÆ IN MAGNO ILLO
MERITO SUSPICIUNTUR,

INSERTATIO GRADUALIS,
Sed brevis,

Qvam

Consensu Ampliss. Ordinis Philos.
in celeberrima Academiâ Aboënsi,

SUB PRÆSIDIO,

Viri Amplissimi & Celeberrimi,

CHRISTIERNI
ALANDRI,

Eloq. Prof. Regii & Ordinarii,

Publico examini modeste submittit

RICUS J. FROSTERUS,

Uhloënsis,

In Audit. Mag. d. 27 Novembris,

h. 3. m. DC. XCIV.

Impr. apua Jo. WÄLLIUM.

MONTE

BRITON

חָנָן אֶל־יְהוָה Psal. 61. 1.

Argumentum præsens tradituro mihi de summo Principe in Israel Mose, non existimet Benevolus Lector esse animum in hac angustia temporis prolixum aliquod opus conscribere. Etenim sicut ipsa temporis brevitas rerum brevitatem maximè postulat, ita nec necessarium duco, longè lateque per diversorum in orbe literato scriptorum monumenta ire. Igitur de Nobili hac materia pauca nunc chartæ committam, quæ si neque am expedire debita dexteritate, illud temporis brevitati aliorumq; studiorum curis precor condones. Adeo tuam cœdate Lector mitiorem mihi omissio censuram.

§. I.

Nativitas Mosis incidisse traditur in Annum Mundi 2372 à quibusdam Chronologis, quamvis huic calculo unum addant vel detrahant annum non nulli, qui de his rebus copiosissime scribunt: videantur Calvisius in Chronologia, Vossius, Chytræus & alii. Quo autem mense & die contigerit hæc nativitas Mosis, altioris est indaginis, nec à quoqvā id exactè posse definiri existimo. Rabbinis placet dies quartus, seu septimus mensis duodecimi, apud Hebræos Adar dicti, qui nostro Februario respondet. Vide Joh. Hen Otton. Lex: Rabbinicum p. 386. Sed cum hæc sententia meritis nitatur Hebræorum conjecturis, facile rejicitur cum nullo substructa sit fundamento, nec solidi quidquam præ se ferat. Curiose nimis querunt sapientes Hebræorū quotus à conceptione fuerit mēsis & dies nativitatis? Septimum fuisse nonnulli existimant, hoc ducti præser- tim ratiocinio: quod a Parentibus per tres continuos menses absconditus ab

ex-

exploratorum turba securus fuerit. Post
trimestre vero præterlapsum non ausi
sint occultare Mosen, qvia per singulas
domos inquisitionem metuerint rigidi-
orem (qvæ decimo qvolibet mense per-
agebatur juxta eorum assertionem) unde nec infans tutus amplius latere po-
tuerit. Porro ex genethliaco themate
Ægyptiis innotuisse nugantur nativita-
tem ipsam, & decimum fuisse in ordi-
ne mensem, quo inquisitio facta est; ex
qvibus concludunt Mosen communem
yidisie auram septimo mense à conce-
ptione. Sed qvam vana hæc sint ac
frivola, omnibus constare existimo, qvi
vel minimum hæcce considerant. Æ-
gyptii enim non scire potuerunt tempus
conceptionis, imo nec nativitatis, qvæ
absqve dubio in occulto accidit. Si e-
nim hæc perspecta ipsis fuisset, facile
causa ad Magistratum delatâ parentes
meritas dedissent pœnas facti sui, & ea
ratione totam suam familiam in exiti-
um conjecissent. Sed tale quid Textus

sacer non admittit. Sane in sua sententia errasse Hebræorum Magistres dicendum est, qvos etiam hoc in casu excusat Doctissimus Aben Ezra, qvi contrarium quoque demonstrat. Vide Varen. Disput. in Deçad. Mosaicas. Sed supponamus Magos Ægyptiorum & sapientes cognovisse tempus partus, hinc tamen accurate non potuissent certo constituere tempus conceptionis, cum valde sit difficile certum præscribere tempus partus humani, qvi multiplex esse solet & de hac re magna adhuc dum sit disquisitio apud Doctores Medicinæ. Hæc ulterius non tangimus, sed hujus Scholæ Præceptorum censoræ commitimus, qvi forte largientur partus septimestres minus esse perfectos, & vividos. Hinc videtur hanc ipsorum assertionem non quadrare in ipsum Mosen, qvi elegans dicitur fuisse, Exod. 2. v. 2. כִּי טוֹב חַזְקָה confer. Gen: 6. v. 2. Gen: 24. v. 16. in qvibus locis phrasis illa de elegantia & pulchritudine corporis usurpatur. Qvamvis nec abso-

lute

lute negandum sit, specialia qvædam
dari exempla septimo mense natorum,
cum justa corporis proportione & per-
fectione, sed ea sunt singularia, ad qvæ
hoc in loco non est recurrendum, cum
nulla svadere] videatur ratio. Hoc
tantum nunc dicimus, qvod certum a-
liqvod tempus præscribi non possit na-
tivitati Mosis, nec inquirere audacius
in hanc rem volumus, nam qvæ Magi-
ster maximus nescire nos voluit, cum
erudita inscitia ignoramus.

§. II.

Parentes habuit Moses honoratissi-
mos, pietate & virtute insignes. Pa-
ter nominatur אַמְרָם Amram qvod
nomen proprium veteres scripserunt
per Ambram, Græci Αμράμ & Αμβράμ.
Epiphanius tradunt confusisse hoc
nomen cum Abram, licet Amram & A-
bram diversissimis scribantur literis ini-
tialibus, prius habet י posterius נ.
Exod. 2. v. 1. dicitur fuisse לֵי יְהוָה
Vir insignis de domo Levi, qvia fuit
ori.

oriundus ex prolapia Levi & qvidem
Nepos ejus, pronepos Jacobi Patriar-
chæ. Exod: 6. v. 16,17. Origo hujus
vocis est Hebræa & ratione etymolo-
giæ *populum excelsum* importat, juxta
Celeberrimum Leusdenium in Onoma-
stico Sacro. Qvod qvam apposite con-
veniat Mosi clarum est, qvippe hic am-
plissimus fuit in familia Levitica, imo
tantus extitit heros, ut ipsum DEUS ex
communi mortalium conditione exi-
mere voluerit, pro ut loquitur Doctiss.
Cunæus in lib. 2: cap. 5. de Repub: He-
bræorum. Hinc videmus solenne fu-
isse Hebræis nomina cum deliberatio-
ne filiis imponere, eaque aptare quæ
futurorum essent ipso etymo vaticini-
um, qvæqve ipsorum majorum memo-
riam excitarent, dum fortunata sive in-
felicia referrent, uti loquitur Emanuel
de Naxera in Antiq. Dieterici. Matri
nomen fuit Iochebed, Hebraice
Exod 2.v.6.vocatur לֹא בְתַּת filia Levi, juxta
nonnullos filia Levitæ cujusdam, h.e. stir-
pis suæ. Cap. 6. v. 20. dicitur רָה amita

Amram, & ita vox hæc in locis illis
scripturæ explicatur, in qvibus aliquoties
occurrit. Conferatur Num: 26. v. 59. ex
qvo loco evincere conantur Jochebed
fuisse filiam ipsius Levi. Versio Græca
per θυγατέρα της ἀδελφῆς της πατρὸς αὐτῆς
exponit. Targ. בַת אֲחֹת אֶבְיוֹן filia so-
roris Patris sui. Piures stant pro ea
sententia, qvod Jochebed fuerit amita
Amram & filia Levi, illud etiam versio
Chaldaica per אֲחֹת אֶבְיוֹן sororem
Patris sui exprimit. Quid vero de
Conjugio hoc sentiendum sit, de ea re
videri possunt Theologorum & alio-
rum judicia, qvorū quidam dispensatio-
nem hic agnoscunt divinam; prout in
Polygamia Patriarcharum. vide de his
Celeberrimi Theol. & Episcop. D. Ben-
zelii Disputationes in vitas Patriarcha-
rum. Qvamqvm etiam insignis The-
ologus A. Osiander eam hic præferat
opinionem, qvā Jochebed statuitur fu-
isse cognata solummodo Amram, non
amita. vide Commentarium ipsius ad
Exod. 6. v. 20.

§. III.

Graffante Tyrannide Pharaonis, clan-
culum asservatus fuit Moses uti an-
tea diximus, sed cum inevitabile vide-
rent fore Parentes ut diutius domi cu-
stodiretur, nisi in præsentissimum se
conjicere vellent periculum, exponen-
dum omnino censuerunt. Quem in-
ter lachrymas & suspiria alveo com-
missum, in arca qvadam ad oram flu-
minis collocarunt, ne rapiditate aqvæ
abriperetur. Interea dum hæc ageren-
tur accidit, ut Filia Pharaonis qvam
Josephus & alii Thermutin vocant de-
scenderet e Regio suo Palatio lotionis
gratia ad flumen Nilum, qvam expiato-
riam qvidam volunt, in sacris gentili-
lium usurpatam. Vide Gejerum de
Luctu Hebræor. Cap. 21. qvi ex hoc
exemplo & aliis ostendit mulieres Ori-
entalium non fuisse contentas particu-
lari membrorum qvorundam lotione,
sed totum corpus tere qvotidie mun-
ditiei causa lavare consueuisse. Hæc
in qvam Pharaonis filia Mosen ex aqvis
extra-

extractum matri suæ Iōchebed lactandum tradidit. De his plura non addimus, cum clariora sint ex ipsis Bibliis. Rabbini cubitum filiæ hujus in manus emissione excreuisse tradunt, qvæ nūgamenta amissa nunc facimus. Postqvam jam accrevisset Moses adductus est ad Aulam Pharaonis ubi in filium adoptavit ipsum Filia Regis. Qværitur non immerito, qvomodo id fieri potuerit consensu Regis, qvi infensissimus Hebræorum erat hostis? Josephus singularē venustatem infantis in cauia fuisse affirmat. Clemens Alexandrinus ex necessitate quadam ob defectum successoris Regni, vel prolis illud contigisse putat. Sed qvicqvid sit, providentia hic Dei singularis agnoscenda est. Vide Celeber. Theologos nostri Seculi & in eorum numero M. Calovium & Osiandrum qvi hic consulendi sunt.

s. IV.

De notatione nominis pauca adducimus, non qvasi nostrarum sit virium

inter Doctiss. viros dirimere litem, cum in hoc negotio non vulgariter de origine vocis contendant. In primis hoc certum est, qvod circumcisio pueropii parentes aliud aliquod imposuerint nomen, cum hoc nomen Moses non potuerit esse in circumcisione illi datum, uti quidam voluerunt: Non enim parentibus constare potuit dum circumcideretur, qvod ex aqua servandus foret, nisi ad revelationem recurrere volueris. Qvodnam vero fuerit nomen illud proprium in domo materna, tacet Scriptura. Veteres Hebrei decem fuisse nomina tradunt & haec seqventia: חָבֵר chaber, Patris Amrami auctoritate ipsi datum, יְקֻדְּמִיאֵל Iekuthiel, Matris, וֶתֶר Sororis, אֲבִי זֹנֶח Abi Zanuach fratriis Aharonis, אֲבִי סָכוֹ Abi Socho, Kahati, שְׁמַעְיָה Schemaja, Israelis, בֶּן נְתָנָאֵל filium Nathanaelis, טֹבִיָּה Tobia, Scriba. De his vide A: Myller. Gloss. Sacrum. Ab Ægyptiis vocatus fuit מְנוּזָס Monios

cundum Aben Esram. In textu sa-
cro מֵשֶׁה se ipsum appellat. An vox
hæc sit origine Hebræa vel Ægyptiaca,
nunc videndum est. And. Myllerus
Mocis nomen vere Ægyptiacum esse
statuit, & adducit qvasdam rationes
qvibus illud adstruere conatur. Præ-
cipua est hæc: qvod Pharaonis filia, cum
Ægyptia esset, Ægyptiacè quoque lo-
cuta est, non Hebraicè. Sed aliud o-
stendit Celeber. Pfeiffer in Dub. vexa-
tis, hoc nomen non accepisse Moſen
à Filia, sed potius, à matre propria,
idque ex connexione textus elicit, ubi
נָתְרָא שֵׁם per plusquam per-
fectum reddit, hoc modo: & vocaverat
nomen ejus Moſe, scilicet mater ejus.
v. Dub. Vex. p 214 à radice מֵשֶׁה He-
breæ deducunt plurimi Theologi & Phi-
lologi. Nec absurdum omnino esse o-
stendit Osiander, filiam hanc didicisse
lingvam Hebræam, si evictum esset ab
ipsa factam esse impositionem nominis.
Dietericus in Antiquitatibus Biblicis, sta-
tuit

tuit hujus vocis significationem posse referri ad lingvam Hebræam & Ægyptiacam, vide p. 238. Sic existimat Aben. Esra. *Forsan didicit filia Pharaonis lingvam nostram aut quæsivit de illa.* Hinc perspicuum est, qvid de Caballistarum curiositate sit judicandum qui ~~—~~[—] per anastrophēn idem esse dicunt ac ~~—~~[—] ipsum nomen potens, celebre ac magnum.

§ V.

De sapientia Mosis nonnulla dicenda sunt, qvæ ab ipso spiritu DEI commendatur Actorum 7 v. 22. καὶ εἰπεν δέ τις Μωϋσῆς πάτην σοφίας Αἰγυπτίων. Hoc factum nō sine singulari DEI providentia accipiendum esse ostendit Dietericus in Antiquit: cuius hic adscribam verba: *Ibi DEUS excitavit Mosen literis instructum, ut propriis eorum libris eorum superstitiones oppugnaret.* Nec dicendum est Mosen eruditum fuisse in Magia illa Ægyptiorum; qvod qvidam veriti non sunt affirmare. Potiori jure verba ipsa sunt accipienda de literis Ægyptiorum,

& de exercitiis vel disciplinis liberalibus, qvæ cum ipsa pietate non pugnant. Cujusmodi vero fuerit sapientia illa, luet disqvirere: nonnulli tradunt fuisse Geometriam, Astrologiam & reliqvas disciplinas Philosophicas, dicuntur qvippe Ægyptii primi invenisse Geodesiam qvia ad distingvendos agrorum terminos, inundatione qvotannis confusos eam excolere primum ipsis necessarium fuerit. Insignis alias fuit Ægyptus doctrina Hieroglyphica, qvæ ipsos agnoscit auctores. Hæc & plura alia fuisse traduntur qvæ salva honestate Moses addiscere potuit. Ex his tamen non inferendum est, Mosen Magiæ quoque vocasse, cum alienum illud fuisse ab ingenio ipsius qvivis intelligat & rectius à piis parentibus edo&stum omnino fuisse non dubitemus. Tam noxiū itaque & detestandum facinus Mosi non est affingendum. Qva in re turpiter hallucinatur Plinius, qui non dubitat asserere Mosen fuisse Magum. Eodem mendacio Berosum delectatum fuisse acce-

accepimus, qvanquam à nonnullis sup-
posititia habeantur Scripta ipsius. Imo
plures ex veteribus Mosen ex ordine
Astrologorum rejecerunt & divinato-
rem fuisse finxerunt, similem Magis
Perlarum, Chaldæorum & Ægyptiorum.
Aliud demonstrat Doctiss. Dietericus in
Antiq. & multo laudabilius sensisse sa-
cerdotes Ægyptios de Mose a quibus
Diodorus Siculus intellexisse se scribit,
omnium Legislatorum primum fuisse
ἀρδεα καὶ τῇ ψυχῇ μέμνεν, καὶ τῷ Βίῳ in-
γότετον. Vide Antiq: Diet. ad Gen. 41.v.8.
Apud prophanos innotuisse commemo-
rant, antiquitatum Scriptores, Mosen
sub nomine Bacchi, quia omnia ea quæ
de Baccho libero Patre prodita sunt
convenire videntur cum ipso Mose.
Bacchus dictus fuit ὑδορεὺς, βιμήτωρ,
plura alia attributa videri possunt a-
pud Osiandrum in Exod. Dieter.
in Antiq. p. 752, Ursinum in Ana-
lectis Sacris. Vossium de progresu
Idolatriæ.

§. VI.

Circa tractationem argumenti nostri non injucunda visa est qvæstio, an Moses fuerit primus literatrum inventor & Antiquissimus Scriptor? Adfir- mant qvidam utrumqve hoc ducti ratiocinio, qvod nullum extet scriptum antiquius. Sed hoc argumento illud non obtinent hujus sententiæ Patroni, ea qvi- dem ratione est Moses antiquissimus Scriptor, non absolute, sed inter eos qui extant inquit Celeber: Pfeiff. in Dub. Vexat. Num. 21. v. 15. Dispiciendum nobis est, num prima literarum & scri- ptionis origo Adamo vel Mosi sit ad- scribenda? Qui Mosi hunc honorem deferunt, existimant Deum, cum vel- let doctrinam cœlestem scripto ad po- steritatem transmittere, nobilissimam hanc artem Mosi inspirasse. Suam o- pinionem stabilire ac fulcire conantur tali argumento: Si literæ ante tempo- ra Mosis in usu fuissent, absqve dubio Moses auctoris tam celebris in scriptis suis fecisset mentionem, memorat enim

enim rerum alierum inventores, qvæ longissimè infra laudes literarum habendæ sunt, Qvod cum non fecerit Moses, hinc concludunt primam literarum inventionem Mosi originem debere. Sed decantatum est illud, ante Mosis tempora usum literarum viguisse, nec ex hac argumentatione id sequitur, qvod ipsi intendunt. Multæ sanè sunt rationes qvæ aliud svident, & videri possunt, apud Pfeifferum in Dub. Vex: & alios. Sane Adamum inter plurimas easq; cœlestes animi dotes etiam literas edoctum fuisse consentaneum videtur esse veritati, & licet concedendum esset ipsum initio creationis suæ immediate a DEO non accepisse literarum notitiam, tamen ad earum inventionem tandem devenisse censendus est, cum ultra novem secula vixerit. Quanquam in his cuivis suo sensu abundare liceat, interim tamen dicimus eam nobis videri convenientiorem opinionem, qvæ literas a Mose non fuisse inventas statuit, sed ante ipsius tempora jam extitisse in orbe

be existimat. Reliqva qvæ dicenda hic essent tempus nimis angustum non permittit adponere, verbo dixisse sufficiat. Sacer Mosis sacerdos fuit in Midian ex judicio Doctissimorum virorum, quod etiam vox יְהוָה innuere videtur. Aetatem ad annos 120 produxit. Ex hoc numero 40 in Aula Ægyptiaca, totidem in exilio Midianitico transegit. Tandem absoluta ætate jussu Dei montem Pisga ascendit, ibique ipsius Dei cura sepultus commemoratur. Josephus in Antiq. hunc ascensum peractum tradit inter communis castrorum planctus & in illa processione funerali seqvutam Moses fuisse universam multitudinem.

SOLI DEO GLORIA.

